

Premo enakomerno gibanje

Telo se lahko giblje po ravnem ali krivem tiru. Če se giblje po ravnem tiru, je gibanje **premo**. Če pa se giblje po krivem tiru, je gibanje **krivo** (npr. kroženje).

Telo se giblje **enakomerno** takrat, ko se giblje s stalno hitrostjo. **Hitrost** pri enakomernem gibanju telesa opredelimo kot količnik poti in časa.

$$\begin{aligned} \text{hitrost} &= \frac{\text{pot}}{\text{čas}} \\ v &= \frac{s}{t} \end{aligned}$$

Enota za hitrost je meter na sekundo ($\frac{\text{m}}{\text{s}}$). V vsakdanjem življenju pogosto uporabljamo tudi enoto kilometer na uro ($\frac{\text{km}}{\text{h}}$). Velja, da je

$$1 \frac{\text{m}}{\text{s}} = 3,6 \frac{\text{km}}{\text{h}}.$$

Hitrost pretvorimo iz $\frac{\text{m}}{\text{s}}$ v $\frac{\text{km}}{\text{h}}$ tako, da jo pomnožimo s 3,6. Iz $\frac{\text{km}}{\text{h}}$ v $\frac{\text{m}}{\text{s}}$ pa pretvorimo hitrost tako, da jo delimo s 3,6.

Če hitrost med gibanjem ni ves čas enaka, uporabimo povprečno hitrost. **Povprečna hitrost** je enaka količniku med celotno potjo in celotnim časom.

$$\begin{aligned} \text{povprečna hitrost} &= \frac{\text{pot}}{\text{čas}} \\ \bar{v} &= \frac{s}{t} \end{aligned}$$

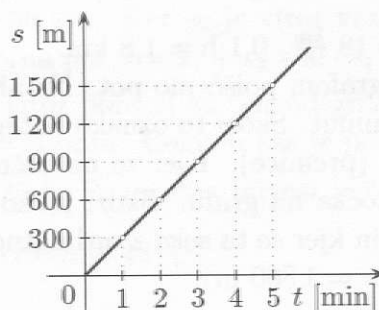
RAČUNSKA ZGLEDA

1. Sašo se je peljal s kolesom. V določenih časih je opravil določeno pot. Podatki so zapisani v razpredelnici.

t [min]	1	2	3	4	5
s [m]	300	600	900	1 200	1 500

- a) Nariši graf odvisnosti poti od časa.

Narišemo koordinatni sistem, na abscisno os nanašamo čas (t) v minutah in na ordinatno os pot (s) v metrih. Nastale točke povežemo v graf odvisnosti poti od časa.

Dobimo premico, kar pomeni, da je Sašo prekolesaril v enakih časovnih razmikih enako pot. Torej se je gibal enakomerno s stalno hitrostjo.

- b) Izračunaj hitrost Saša v $\frac{m}{s}$ in jo pretvori v $\frac{km}{h}$.

Da bomo lahko izračunali hitrost, potrebujemo podatka za pot in čas. Izberemo si ju iz gornje razpredelnice (vseeno kateri par, le da predstavlja točko na grafu). Na primer:

$$t = 2 \text{ min} = 120 \text{ s}$$

$$s = 600 \text{ m}$$

.....

$$v = ?$$

Zapišemo enačbo za računanje hitrosti:

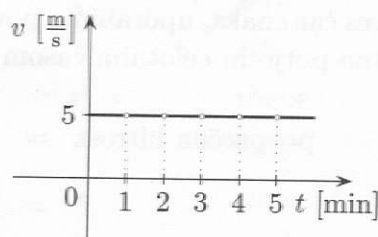
$$v = \frac{s}{t}.$$

Hitrost je potem $v = \frac{s}{t} = \frac{600 \text{ m}}{120 \text{ s}} = 5 \frac{m}{s}$. V $\frac{km}{h}$ pretvorimo hitrost tako, da hitrost v $\frac{m}{s}$ pomnožimo s 3,6. Zato je $5 \frac{m}{s} = 18 \frac{km}{h}$.

Odgovor: Hitrost Saša je bila $5 \frac{m}{s}$ ali $18 \frac{km}{h}$.

- c) Nariši graf odvisnosti hitrosti od časa.

Zopet narišemo koordinatni sistem in na absciso nanašamo čas (t), na ordinato pa hitrost (v). Ker vemo, da je hitrost stalna, dobimo za graf odvisnosti hitrosti od časa premico, vzporedno z abscisno osjo.

- č) Kolikšno pot je opravil v 6 min? Pokaži računsko in grafično na grafu odvisnosti poti od časa.

$$t = 6 \text{ min} = \frac{6}{60} \text{ h} = \frac{1}{10} \text{ h} = 0,1 \text{ h}$$

$$v = 18 \frac{km}{h}$$

.....

$$s = ?$$

Zanima nas pot, ki jo je Sašo opravil v 6 minutah. Ker se giblje s stalno hitrostjo, uporabimo hitrost, ki smo jo izračunali pod točko b. Ker bomo vstavili v enačbo hitrost v $\frac{km}{h}$, smo pretvorili čas v ure. Če bi vstavili v enačbo hitrost v $\frac{m}{s}$, bi pretvorili čas v sekunde. Pot izračunamo po enačbi

$$s = v \cdot t.$$

Potem je $s = v \cdot t = 18 \frac{km}{h} \cdot 0,1 \text{ h} = 1,8 \text{ km}$.

Opišimo še, kako z grafom poiščemo pot. Na abscisni osi označimo čas 6 minut. Skozi to oznako potegnemo navpičnico do grafa (premice). Kjer se navpičnica in premica sekata, je točka na grafu. Skozi točko potegnemo vodoravnico in kjer se ta seka z ordinatno osjo, je iskana pot ($1,8 \text{ km} = 1800 \text{ m}$).

Odgovor: V 6 minutah je Sašo opravil 1,8 km dolgo pot.

